

BØNNELISTA

Hortensveien 60
3157 Barkåker
tlf 99716336
Org nr. 920 908 381
Vipps 525921
Gavekonto nr 1506 09 32260
www.bønnelista.no

Sak til Kirkemøtet 2021 om Opplysningsvesenets fonds fremtid

Bønnelista v/ leder Jo Hedberg, fremmer herved for Kirkemøtet 2021 sak om hvem som skal forvalte Opplysningsvesenets fonds (OVF) verdier fremover.

OVF er kirkens sparepenger og utgjør ca 10-12 milliarder kroner ifølge innledningen i Stortingsmelding 29. Kirkerådet behandlet denne Stortingsmeldingen i sept. 2019 og gav da klarsignal til statens forslag om å dele fondet. Der skal kirken få det som er av kirkelig og kulturhistorisk verdi, og staten vil dermed få det som gir fondet avkasting. Prinsipielt har Kirkerådet gitt vekk verdiene i OVF til staten. Bønnelista mener at dette er en altfor stor prinsipiell sak til at Kirkerådet alene kan ta avgjørelsen i denne saken. Derfor ønsker vi at denne saken skal behandles i Kirkemøtet 2021.

OVFs fremtid er drøftet i St.Meld.29 2018/19 om Opplysningsvesenets fond, som foreslår to mulige modeller for OVF fremover. At fondet overtas av kirken eller deles med staten. Dette ble som sagt behandlet av Kirkerådet i september 2019, sak 50/19 der vedtaket er:

- Direktøren gis mandat til å forhandle frem en løsning for eierskap, fordeling og forvaltning av verdiene i opplysningsvesenets fond.
- Forhandlingsresultatet legges frem for kirkerådet for godkjenning.

Stortinget har gjort vedtak i denne saken 14. april 2020, der de vedtar at fondet skal deles mellom kirken og staten. Hvordan fondet skal deles lyder slik i Stortingsvedtaket: «Eiendommer av særlig kirkelig verdi overføres til Den norske kirke som eier, mens staten blir eier av de øvrige eiendelene.» Det vil altså si at kirken skal ha alt med kirke-/kulturhistorisk verdi og staten det resterende. Staten skal altså ha det meste av fondet og alt som gir årlig avkasting, inntekt og som kan omsettes. Kirken skal få «museumsdelen» av fondet, som er dyr å drifte og som har et dyrt vedlikehold. Stortinget vedgår at OVF's verdier er kirkens penger og de verdiene som staten overtar av fondet skal betales tilbake til kirken i form av tilskudd til vedlikehold av kirkens kulturhistoriske bygg (museumsdelen av fondet), men «dette skal ikke erstatte kommunenes plikt til å vedlikeholde disse byggene». (Se Stortingsvedtak OVF 14.04.20)

Staten fraskriver seg altså sitt ansvar for kirkens kulturhistoriske bygg, og skyver dette allmenne ansvaret over på kirken, samtidig som staten tar fra kirken de verdier som kan genere midler til dette.

Hvis kirken overtar hele fondet forespeiler Stortingsmeldingen (Meld.St. 29; 1.2.6 s 11) at kirken da må ta ansvar for fondets ansatte og fondets pensjonsforpliktelser. OVF vil få vanlig skatt, og at en overtakelse av fondet kan/vil true overføringene fra staten og kommunene til kirken.

Fondets lønnsomhet

Meldingen påpeker også at fondet har gjort en rekke gode investeringer, blant annet i små kraftverk. Disse investeringene vil gi god avkastning på sikt, og vil øke fondets lønnsomhet. Dette vil trygge økonomien og gi gode tilskudd til kirkens arbeid. Fondets finanskapital har økt fra rundt 200 mill. kroner i 1990 til nær 2,6 mrd. kroner i 2018. Dette sier noe om potensialet i fondet, både tilbake i tid, og fremtidig forventning til ytterligere verdistigning. Ved en delt løsning skal staten forvalte den lønnsomme delen av fondet og betale det tilbake til kirken i form av vedlikehold av kirkens kulturhistoriske bygg. Vi tror at kirken vil kunne ivareta fondet på en bedre måte enn staten, nettopp fordi kirken ønsker både å tjene Gud og menneskene gjennom å forvalte midlene i OVF, mens det er usikkert om staten vil ha noe annet mål med fondet enn å tjene penger.

Fondets økonomiske bidrag til Den norske kirke i 2019 er beregnet til ca. 80 mill. kroner. Ved en deling av fondet, slik det nå legges opp til, vil kirken miste dette årlige tilskuddet på ca. 80 mill. kroner fra OVF.

Konsekvenser ved deling av fondet

Ved en deling av fondet vil kirken for all fremtid være avhengig av de til enhver tid sittende politikeres velvilje i forhold til bevilgninger. Det betyr at Kirkemøtet ikke har noe eget økonomisk handlingsrom. Når staten vil skjære ned, så må kirken skjære ned osv. Kirkemøtet og kirken vil da altså til enhver tid være avhengig av staten og hva den måtte mene.

Ved å overta OVF i sin helhet vil kirken kunne ha sin egen kapital og dermed ikke være så avhengig av hva det politiske Norge måtte mene til enhver tid. Kirkemøtet vil dermed kunne ta egne beslutninger og sette dette ut i livet, fordi kirken selv har kapital til å gjennomføre tiltakene.

Vi tror derfor at på tross av det staten forespeiler av ulemper ved å overta fondet vil kirken på sikt være tjent med å beholde sparepengene sine, slik som vi selv vil være tjent med å beholde våre foreldres oppsparte midler og ikke gi pengene til staten, tross arveavgift, skatter og avgifter.

Hvordan staten prøver og tar kirkens penger gjennom historien - litt kirkehistorie

Kirkehistorisk sett er det ikke noe nytt at staten ønsker å overta kirkens midler. Dette var et underliggende tema i reformasjonen. Fyrstene var interessert i reformasjonen og beskyttet Luther bla fordi fyrstene kunne overta kirkens gods og verdier. I vårt land overtok Den dansk/norske kongen Kristian IV kirkens gods da han bestemte at kirken skulle være luthersk i 1536/37.

I 1700-1720 manglet kong Fredrik IV penger til krigen med svenskene og han skaffet det ved å legge ut landets kirker, som han mente at han eide, på auksjon og solgte hele 620 kirker over hele landet, til tross at de fleste kirker var bygget av lokalbefolkningen selv på dugnad uten noen form for støtte. Et eksempel er Lund (hovedkyrkje) på Moi i Stavanger bispedømme, der Ele Bjørnson kjøpte kirken «paa egne og almuens vegne» for 115 riksdaler + 12%.

Pengesummen ble betalt av bla lensmannen i Lund, Anders Omundsen Hove i Bergen 24/4-1724. Lund kyrkje var i sin tid satt opp av bygdefolket på egen regning uten noen form for tilskudd, som de fleste av landets kirker både da og nå.

OVF ble opprettet i 1821 for å beskytte kirkens midler utfra Grunnlovens bestemmelse i §106, som senere er blitt til Grunnlovens § 116, som beskytter kirkens gods (jord og eiendommer). Dette ble brukt til lønn til prestene helt frem 1957. Fra 1957 til begynnelsen av 1970-tallet ble prestene lønnet av staten sammen med kommunene; siden gikk prestene over på statslønn. OVF skulle beskytte kirkens gods mot Stortinget og regjeringen, slik at de ikke kunne bruke dette annet enn til kirkelige formål. Tross dette er det gjort flere forsøk på å tappe eller bruke fondet til annet enn kirkelige formål. Som for eksempel pålegget om at

fondet måtte bruke dyre advokatfirmaer i sin forvaltning, som dermed også tappet fondet for overskudd til kirken, noe det nå er slutt på. Denne saken viser også hvordan staten prøver å overta kirkens penger.

Den siste saken før den vi nå tar opp er statens Instruks om innløsning og regulering av festeavgift i festeforhold der staten eller statleg styrte verksemdar eig tomta, (med igangsettelse 1/7-08) Staten ønsket å behandle festetomtene til OVF på samme måte som egne festetomter, slik at de kunne innløses billig. Dette ville tappe OVF for ca 20% av fondets verdier.

Kirken anså dette for så alvorlig at den gikk via KA til sak mot staten. Kirken fikk fullt medhold i Tingretten. Staten kunne ikke lage en Instruks som tappet fondet for så store verdier. Staten anket avgjørelsen til Høyesterett og kirken fikk også der medhold: 9 dommere for kirken og 4 dommere for staten. Dommen viser altså at staten ikke kan behandle OVF som statens øvrige verdier og at dette er kirkens penger og staten dermed ikke kan gjøre som de vil med dem.

Tomtefeste-instruksen viser også hvordan staten forvalter og prøver å forvalte kirkens og eget gods: Ved å gi det bort til en billig penge. Altså, ikke tillitsvekkende forvaltning.

Tilslutt

Nå legges det opp til at fondet skal tappes helt. 90-100% alt av salgbar verdi og alt av produktiv verdi skal gis til staten. Kirken skal få alt av historisk og dermed av økonomisk negativ verdi, altså verdier som krever mange midler for å kunne driftes og brukes.

Dermed er det nå enda større grunn enn i 2008 til å be Stortinget omgjøre sitt vedtak fra 14.04.2020 om å dele fondet og enda større grunn enn i 2008 til eventuelt å gå til rettslige tiltak for å beskytte kirkens midler, hvis det skulle være nødvendig.

På vegne av Bønnelista, Berg, 30/12-20

Jo Hedberg

Kilder/lenker:

Stortingsmeldingen: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2019/september/kr_50_1_meld_st_29_ovf.pdf

Kirkemøtets vedtak om OVF KM 2018: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/2018/vedtak/km_10_18_ny_lov_tros-og_livssynssamfunn_vedtak.pdf
KM 10/18 4.1 s 15

Kirkerådets vedtak sept 2019: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2019/september/kr_50_0_19_oppfolging_av_meld_st_29.pdf

Stortingsvedtaket: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=76671>

Reformasjonen: <https://www.norgeshistorie.no/kirkestat/1110-reformasjon-og-statskirke.html>

Olav Heskestad (1962). [Kyrkjeliv i Lund. Utgjeve til 150-årsjubileet av Lund kyrkje 1962. Lund menighetsråd. S.19](#)

Instruks festetomter: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2007-09-14-1060>

Høyesterettsdommen 12..05.10: <https://lovdata.no/dokument/HRSIV/avgjorelse/hr-2010-807-p?q=kirken%20mot%20staten>